

Jadwiga Rużyło-Pawłowska

Posiedzenie Rady Naukowej IBL PAN z 12 października 1957

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 49/1, 331-336

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Taborski i Zbigniew Żabicki wypełnili wszystkie warunki niezbędne do przeprowadzenia publicznej obrony ich prac kandydackich; szczegóły będą przedstawione przez Dyрекcję na najbliższym posiedzeniu Rady Naukowej.

W końcowej części posiedzenia Rada Naukowa — na podstawie wniosków referowanych przez prof. Wykę — uchwaliła szereg awansów personalnych pracowników IBL na stopień adiunkta i starszego asystenta. Przy tej okazji wynikła obszerniejsza dyskusja na temat warunków, jakie musi spełniać pomocniczy pracownik nauki awansujący do stopnia adiunkta. Zdaniem większości członków Rady Naukowej — niezależnie od ogólnych kwalifikacji, które warunkują wszelkie awanse służbowe — ubiegający się o stopień adiunkta powinien mieć przynajmniej rozpoczętą rozprawę kandydacką; uznano jednak zarazem, że Rada Naukowa może dopuszczać wyjątki od tej zasady.

Na podstawie stenogramu opracował

E. J.

POSIEDZENIE RADY NAUKOWEJ IBL PAN

z 12 października 1957

Porządek dzienny posiedzenia Rady Naukowej IBL w dniu 12 października 1957 obejmował następujące sprawy:

1. Przygotowanie do obchodu czterdziestolecia Rewolucji Październikowej,
2. Uczczenie pięćdziesięciolecia śmierci Stanisława Wyspiańskiego,
3. Polonistyczny Biuletyn Informacyjny,
4. Zatwierdzenie planu badań Instytutu na r. 1958,
5. Sprawy wydawnicze,
6. Sprawy bieżące,
7. Wolne wnioski.

Na wstępie prof. Stefan Żółkiewski odczytał komunikat w sprawie wejścia w skład Rady doc. Ewy Korzeniewskiej — na zasadzie § 21 p. C Statutu IBL.

Przystępując do pierwszego punktu porządku obrad przewodniczący udzielił głosu prof. Kazimierzowi Wyce, który zreferował wytyczne Prezydium Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, Kolegium Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego oraz Prezydium PAN w sprawie sposobu uczczenia przez placówki naukowe 40 rocznicy Rewolucji Październikowej. Przewiduje się odbycie na terenie instytutów Akademii konferencji naukowych związanych z ich własną dyscypliną, niezależnie od centralnej sesji naukowej PAN.

W imieniu Dyrekcji IBL prof. Wyka zgłosił wniosek, aby w pierwszych dniach listopada odbyć otwarte posiedzenie Rady Naukowej, na którym prof. Henryk Markiewicz wygłosiłby referat pt. *Radziecka nauka o literaturze w świetle ostatnich dyskusji teoretycznych*¹.

Wniosek został przyjęty. Termin otwartego posiedzenia Rady ustalono na 4 listopada 1957.

¹ Od Redakcji: referat ten drukujemy w bieżącym zeszycie PL, s. 237—252.

W drugim punkcie porządku obrad prof. Wyka zreferował stan wykonania uchwały podjętej na poprzednim posiedzeniu Rady Naukowej IBL w sprawie uczczenia 50 rocznicy śmierci Stanisława Wyspiańskiego.

Dyrekcja IBL przeprowadziła korespondencję ze wskazanymi przez Radę osobami i uzyskała zgłoszenie dziesięciu referatów, które mogą wypełnić program dwudniowej konferencji. Pierwotne projekty, aby konferencję tę zorganizować wspólnie z Państwowym Instytutem Sztuki, nie dały się dotąd zrealizować i Dyrekcja jest zdania, że należy dążyć do zorganizowania jej wyłącznie własnymi siłami. Konferencja mogłaby się odbyć w Krakowie, w auli Uniwersytetu Jagiellońskiego, w terminie bliskim otwarcia wystawy w Muzeum Narodowym w Krakowie i premiery *Wyzwolenia*. Konferencja byłaby włączona w centralny program uroczystości ku czci Wyspiańskiego; termin jej będzie uzgodniony z kalendarzem imprez ogólnokrajowych.

Rada Naukowa zaakceptowała program konferencji, z tym uzupełnieniem, że specjalne spotkanie autorów ustali kolejność referatów i wybierze przewodniczącego obrad.

Sprawę Polonistycznego Biuletynu Informacyjnego obejmował trzeci punkt porządku obrad. Prof. Henryk Wolpe przedstawił genezę tego projektu, datującego się od zebrania przedstawicieli katedr uniwersyteckich i Instytutu w marcu 1957 w Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego, gdzie w toku dyskusji okazało się, że polonistyczne ośrodki naukowe działają w kompletnej niewiedzy o sobie. Na zlecenie dyrekcji IBL prof. Wolpe opracował projekt Biuletynu, który zawierałby informacje o pracy naukowej placówek polonistycznych w kraju, tj. katedr, Instytutu Badań Literackich, towarzystw naukowych itp., a także — w miarę możliwości — zagranicy. Redakcja Biuletynu mieściłaby się w Instytucie, zaś materiał informacyjny nadsyłałby odpowiednie placówki polonistyczne. Byłaby to publikacja powielana, nie drukowana. Nakład wynosiłby kilkaset egzemplarzy, zainteresowane placówki otrzymywałyby Biuletyn bezpłatnie. Zakłada się wydawanie czterech numerów rocznie, objętość numeru — około 24 stron maszynopisu.

Dyskusja, jaka wywiązała się na ten temat, potwierdziła celowość wydawania Biuletynu. Zgłoszone też zostały postulaty zmierzające do poszerzenia zakresu informacji objętych przez Biuletyn. I tak np. prof. Konrad Górski zaproponował, aby wprowadzić artykuły informujące o typach prowadzonych ćwiczeń w poszczególnych ośrodkach lub — inne, omawiające zagadnienia dydaktyczne.

Wszyscy dyskutanci zgadzali się, że pożyteczne będzie ogłaszanie tematów prac magisterskich, zwłaszcza bardziej zaawansowanych. Prof. Roman Pollak zaproponował nawet, aby ciekawsze prace magisterskie były krótko referowane. Propozycję tę poparła prof. Zofia Szymdłowa, podkreślając znaczenie takich informacji także dla pracowników pokrewnych dziedzin naukowych, np. neofilologii. Prof. Szymdłowa oferowała także współpracę *Rocznika Literackiego* w dziale informacji zagranicznych.

Prof. Wacław Kubański, wypowiadając się pozytywnie zarówno w sprawie wprowadzenia działu doświadczeń dydaktycznych, jak i informacji zagranicznych, zwrócił uwagę na dotychczasowy stały brak recenzji bieżących

z publikacji naukowych w naszej prasie naukowej. Prof. Kubacki zaproponował też wprowadzenie w Biuletynie krótkich wywiadów z profesorami czy wspomnień o wybitnych badaczach.

Sprawa braku bieżących recenzji w prasie naukowej zajęła w dyskusji więcej miejsca i skierowała uwagę na zagadnienie wznowienia *Ruchu Literackiego*. Wszyscy zgodnie wypowiedzieli się za koniecznością reaktywowania tego pisma.

Prof. Zdzisław Libera zwrócił uwagę na potrzebę informowania o życiu naukowym katedr języka polskiego, a także o pracy zagranicznych ośrodków slawistycznych. W tej drugiej sprawie można by korzystać ze współpracy z Biurem Kursów Wakacyjnych Uniwersytetu Warszawskiego.

Ustalono, że redakcja Biuletynu będzie podawała informacje o życiu katedr na odpowiedzialność kierowników katedr lub osób przez nich wskazanych i że nadsyłane teksty będą przez redakcję traktowane jako definitywne i obowiązujące.

Prof. Żólkiewski podsumowując dyskusję stwierdził, że Biuletyn jest potrzebny jako rzeczowy informator o życiu naukowym środowisk polonistycznych, natomiast sprawa ukazywania w recenzjach prac naukowych rzeczywistego przebiegu życia naukowego w Polsce powinna stać się przedmiotem szczególnej troski ze strony Dyrekcji IBL.

Następny, czwarty punkt porządku obrad — plan badań Instytutu na rok 1958 — zreferował prof. Wyka. Plan ten, oparty na ankiecie przeprowadzonej wśród pracowników IBL, po sumarycznym opracowaniu został przedyskutowany na Kolegium Instytutu. Charakteryzując go prof. Wyka stwierdził, że składa się on w większości z prac będących kontynuacją podjętych wcześniej robót oraz niewielkiej liczby prac nowych. Całość planu wykazuje jednak luki, które, zdaniem prof. Wyki, powinny pobudzać do większej mobilizacji środków dla ich wypełnienia. Najważniejsze z nich — to brak studiów nad literaturą XVII w. oraz nikła liczba prac z zakresu badań literatury przełomu XIX i XX w. i okresu dwudziestolecia międzywojennego.

Referując poszczególne punkty działu studiów historyczno- i teoretycznoliterackich prof. Wyka wskazywał na nowe tematy oraz wyjaśniał ogólną zasadę odpowiedzialności za wykonanie planu. Mianowicie przewiduje się, że każda praca w Instytucie jest kierowana przez samodzielnego pracownika naukowego, i plan — obok właściwych wykonawców — wskazuje także osobę kierującego pracą.

Omawiając plan działu dokumentacji naukowej i prac materiałowych (bibliografia, leksykografia itd.) prof. Wyka zwrócił uwagę na podjęte ostatnio zadanie opracowania pod kierunkiem prof. Stanisława Pigonia *Kalendarium Mickiewicza*.

Przy omawianiu działu prac edytorskich mówca szczegółowiej zreferował projekt reedycji dawnego wydawnictwa *Sto lat myśli polskiej* w oparciu o zupełnie nowe zasady. Zwięzłe sylwetki pisarzy, uzupełnione krótką bibliografią i wypisami, objęłyby okres od poł. XVIII do poł. XX w., tj. dwieście lat. Publikacja ta mogłaby zastąpić przez jakiś czas uniwersytecki podręcznik historii literatury polskiej.

Prof. Wyka prosił Radę Naukową o zatwierdzenie tego projektu i o wyrażenie zgody na opracowanie tomu próbnego, który stałby się podstawą dyskusji na temat celowości przedsięwzięcia.

Dyskusja nad planem potoczyła się trzema zasadniczymi torami: zadań Instytutu jako ogólnokrajowej placówki badawczej, stosunku planu IBL na r. 1958 do aktualnych potrzeb polonistyki oraz krytyki poszczególnych punktów planu.

Zagadnienie pierwsze podjął prof. Czesław Zgorzelski wypowiadając opinię, że Instytut powinien prowadzić głównie prace zespołowe, wymagające wieloletniego zaangażowania wielu osób, jak prace słownikarskie, bibliograficzne i inne prace materiałowe. Jeśli idzie o prace interpretacyjne, historycznoliterackie, mogą one być przez Instytut planowane, ale niekoniecznie muszą być wykonywane przez pracowników etatowych. Prace o charakterze indywidualnym powinny być realizowane raczej jako zlecenie.

Prof. Żółkiewski zwrócił uwagę, że zadania Instytutu należy rozpatrywać jako element całości, w skład której wchodzi zespół wszystkich ośrodków polonistycznych w kraju. Słuszne jest stanowisko, że prace materiałowe, wymagające czasu i większych środków budżetowych, powinny przede wszystkim koncentrować się w Instytucie. Ale nie można z góry odcinać możliwości wyrastania z prac materiałowych prac interpretacyjnych; możliwość taka z pożytkiem występuje np. w pracowni oświeceniowej prof. Tadeusza Mikulskiego. Poza tym ustosunkowanie się do tematów historycznoliterackich zaplanowanych na r. 1958 powinno zależeć od tego, czy są one w katedrach rzeczywiście wykonywane. Jeżeli nie — to raczej należy akceptować ten stan rzeczy, który sprzyja rozwojowi polonistyki, który pomnaża prace badawcze, gdyż idealny stan podziału zadań nieprędko może być osiągnięty.

Dalszą uwagę dyskutanci skierowali na zagadnienie stosunku planu Instytutu na na r. 1958 do aktualnych potrzeb polonistyki. Wskazane przez prof. Wykę słabe punkty planu sprowokowały do szukania sposobów naprawy istniejącego stanu rzeczy. Prof. Zgorzelski wystąpił z propozycją, aby badania nad literaturą XVII w. powierzyć ośrodkowi poznańskiemu jako, jego zdaniem, najlepiej do tego przygotowanemu; natomiast prof. Jan Dürr-Durski był zdania, że zespół pracujący nad tym okresem powinien być umiejscowiony raczej w Warszawie, gdzie znajduje się najwięcej ocalonych rękopisów Potockiego. Prof. Kubacki upomniał się o badania nad literaturą okresu pozytywizmu, Młodej Polski i okresu dwudziestolecia międzywojennego, wyrażając przekonanie, że jest to postulat konieczny do rozumienia problemów literatury współczesnej.

Prof. Bronisław Nadolski zwrócił uwagę, że w planie Instytutu brak prac na temat literatury średniowiecznej oraz polsko-łacińskiej XVI wieku. Nawiązał przy tym do dyskusji z okresu przygotowywania Sesji Odrodzenia i do sformułowanych wtedy postulatów. Prof. prof. Górski i Pollak poparli propozycje prof. Nadolskiego, aby zintensyfikować badania nad literaturą polsko-łacińską i zorganizować naradę w sprawie kontynuacji badań nad Odrodzeniem.

Zbliżająca się rocznica Słowackiego spowodowała szczególne zainteresowanie pracami związanymi z twórczością tego poety. Rozważano możliwości opracowania słownika twórcy *Balladyny* i zgłoszono (prof. Zgorzelski, prof. Górski) dezyderat pod adresem Instytutu, aby utworzyć pracownię słownikową języka Słowackiego.

Prawie wszyscy dyskutanci (prof. prof. Kubacki, Szmydtowa, Dürr-Dur-ski, Zgorzelski i inni) wyrażali przekonanie, że należy w szerszej mierze uwzględnić w planach Instytutu studia komparatystyczne.

W wyniku dyskusji nad poszczególnymi punktami planu wprowadzono następujące poprawki:

1) wobec wiadomości o przygotowaniu przez prof. Stefana Kawyna obszernego wstępu do dramatów Korzeniowskiego — usunięto z planu temat *Dramaturgia Józefa Korzeniowskiego*;

2) zakwestionowano punkt planu pt. *Studia nad zarysem dziejów literatury polskiej po r. 1918*, jako zbyt ogólnikowy;

3) usunięto z planu kalendaria Irzykowskiego, Broniewskiego i Nałkowskiej, pozostawiając monografie bibliograficzne tych pisarzy;

4) zakwestionowano w dziale edytorskim *Publicystykę* Prusa, zalecając uzgodnienie tego punktu z prof. Zygmuntem Szweykowskim.

Plan badań Instytutu Badań Literackich na r. 1958 został po wprowadzeniu tych poprawek zatwierdzony przez Radę Naukową.

Diękując Radzie Naukowej za pozytywne ustosunkowanie się do planu dyrektor IBL zasygnalizował, że malejący budżet Instytutu nie pozwoli Dyrekcji na realizację wszystkich zgłoszonych postulatów i że, być może, wypadnie powrócić do nich jeszcze raz na zebraniu Rady dla ustalenia hierarchii spraw, gdyż są one w ramach istniejących środków praktycznie niewykonalne.

Punkt piąty porządku obrad, sprawy wydawnicze, wypełniły głównie informacje prof. Wyki na temat projektu reorganizacji finansowania wydawnictw Polskiej Akademii Nauk, który przewiduje przeniesienie pokrywania deficytów z instytucji wydawniczych na placówki PAN z przyznawanych na ten cel dotacji. W nowych warunkach konieczne jest ustalenie wytycznych dla Dyrekcji w sprawie realizacji planu wydawniczego IBL; w związku z tym Dyrekcja i Kolegium IBL zgłaszają następujące wnioski, z prośbą o ich uchwalenie:

1) Pierwszeństwo w realizacji planu wydawniczego IBL mają przede wszystkim prace przewidziane w planie naukowym IBL (pracowników etatowych lub wykonane na zlecenie).

2) W związku z ustaleniem nowego sposobu pokrywania deficytów wydawniczych Kolegium Kierownicze IBL prosi Radę Naukową o przedyskutowanie oraz ustalenie zasad postępowania w kwestii pozycji zaleconych do wykonania wydawniczego przez IBL, a nie spełniających warunku wymienionego w punkcie 1.

Rada Naukowa uchwaliła jednomyślnie wniosek 1 i przyjęła do wiadomości wniosek 2.

Następnie prof. Wyka zreferował projekt prof. Pignonia dotyczący opracowania i wydania *Kalendarium Mickiewicza*. Państwowy Instytut Wydawniczy, przyszły wydawca *Kalendarium*, zwrócił się do Instytutu z propozy-

cją współpracy; Dyrekcja Instytutu ustosunkowała się do tej propozycji pozytywnie i wstawiła *Kalendarium* do planu na rok 1958.

W związku z zatwierdzeniem projektu prof. Pigionia przez Radę Naukową prof. Wyka w imieniu Dyrekcji IBL prosił o uchwalenie następującego wniosku:

„Rada Naukowa IBL zleca Dyrekcji Instytutu kontynuowanie pracy nad *Kalendarium Mickiewicza* na zasadach proponowanych przez prof. Pigionia.

„Współpraca Instytutu Badań Literackich z PIW-em powinna opierać się na następującym podziale obciążeń: Instytut pokrywa koszty honorariów autorskich i koszt dewiz związanych z wyjazdami zagranicznymi, PIW zabezpiecza dewizy we własnym planie dewizowym i pokrywa wszystkie pozostałe koszty wydawnicze.

„Rada Naukowa pozostawia do uznania Dyrekcji, czy prace nad *Kalendarium* mają być prowadzone w ramach specjalnej komórki, czy też na zasadzie prac zleconych“.

Wniosek został przyjęty jednomyślnie.

Sprawy bieżące (punkt szósty) dotyczyły głównie spraw personalnych, a przede wszystkim spraw związanych z przewodem kandydackim aspirantów: Romana Taborskiego i Zbigniewa Żabickiego. Rada Naukowa przyjęła do aprobowanej wiadomości dobór recenzentów (doc. Artura Hutnickiewicza i prof. Wyki) i treść recenzji pracy aspiranta Taborskiego o Apollu Korzeniowskim, a tym samym zatwierdziła jego pracę jako kandydacką.

Recenzje prof. Henryka Markiewicza i doc. Janiny Kuiczyckiej-Saloni z pracy aspiranta Żabickiego okazały się zbyt długie do przeczytania w całości na zebraniu. Na wniosek prof. Górskiego postanowiono recenzje powielić i rozesłać na piśmie członkom Rady; tym samym sprawę zatwierdzenia pracy aspiranta Żabickiego odłożono do następnego posiedzenia Rady.

Zatwierdzono zmianę promotora aspiranta Witolda Billipa, nad którym opiekę zgodził się objąć prof. Żółkiewski, oraz nadano tytuł adiunkta Instytutu mgrowi Żabickiemu. Wnioski prof. Juliana Krzyżanowskiego o nadanie tytułu adiunktów IBL mgrowi Ryszardowi Wojciechowskiemu oraz mgrowi Stanisławowi Świrce (w Pracowni Literatury Ludowej) zostały odrzucone z przyczyn formalnych.

Uchwalono nadać tytuł asystenta ob. Lucynie Zadrożance (pracownia leksykograficzna prof. Stanisława Bąka) od grudnia 1957, tj. od chwili uzyskania magisterium, oraz tytuł asystenta mgr Helenie Jarodzkiej (tamże).

W związku z prośbą Ministerstwa Kultury i Sztuki o przedstawienie z ramienia Instytutu 2 kandydatów do Rady Kultury i Sztuki uchwalono zgłosić nazwiska prof. prof. Wyki i Kubackiego.

Jadwiga Rużyło-Pawłowska

SZTUKA RECYTACJI

(Zebranie naukowe Instytutu Badań Literackich)

Szeroko rozbudowane w Polsce współczesnej zainteresowania dla słowa mówionego idą w parze z zupełnym lekceważeniem sztuki recytacji jako umiejętności wymagającej znajomości pewnych reguł i zasad koniecznych